

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 20 kwietnia 2023 r.

Pozycja 112

POSTANOWIENIE

z dnia 14 lutego 2017 r.

Sygn. akt Ts 192/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Piotr Tuleja,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej K.C. w sprawie zgodności:

art. 17 ust. 5 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1518, ze zm.) z art. 71 ust. 1 zdanie drugie w związku z art. 2 i art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 12 września 2016 r. K.C. (dalej: skarżąca) zakwestionowała zgodność art. 17 ust. 5 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1518, ze zm.; dalej: ustawa o świadczeniach) w zakresie, w jakim stanowi, że świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do renty, z art. 71 ust. 1 zdanie drugie w związku z art. 2 i art. 32 Konstytucji.

Skargę konstytucyjną wniesiono na podstawie następującego stanu faktycznego i prawnego. Decyzją z 17 kwietnia 2014 r. (nr [...]) Dyrektor MOPS w L. odmówił skarżącej prawa do świadczenia pielęgnacyjnego z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z opieką nad niepełnosprawną od urodzenia córką skarżącej. W uzasadnieniu decyzji organ wskazał, że skarżąca jest inwalidką z III grupą inwalidztwa i ma ustalone na stałe prawo do renty inwalidzkiej. Ustalenie prawa do takiego świadczenia jest – zgodnie z art. 17 ust. 5 pkt 1 lit. a ustawy o świadczeniach – negatywną przesłanką do uzyskania świadczenia pielęgnacyjnego. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w K. decyzją z 5 czerwca 2015 r. (nr [...]) utrzymało w mocy zaskarżoną decyzję organu I instancji. Wyrokiem z dnia 26 marca 2015 r. (sygn. akt [...]) Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. oddalił skargę na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. W uzasadnieniu sąd powołał się na treść art. 17 ust. 5 pkt 1 lit. a ustawy o świadczeniach i uznał, że – wobec faktu ustalenia prawa do renty inwalidzkiej – skarżącej nie może zostać przyznane świadczenie pielęgnacyjne. Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 12 maja 2016 r. (sygn. akt [...]) – podzieliwszy ustalenia sądu I instancji – oddalił skargę kasacyjną.

Z wydaniem wskazanego w skardze orzeczenia na podstawie zaskarżonego przepisu skarżąca wiąże naruszenie prawa do szczególnej pomocy ze strony państwa rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej (art. 71 ust. 1 Konstytucji). Zarzut powyższy skarżąca łączy także z naruszeniem zasady równego traktowania adresatów prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji). W myśl art. 17 ust. 5 pkt 1 lit. a ustawy o świadczeniach świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo (m.in.) do renty. Skarżąca pobiera taką rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy, co w jej przekonaniu oznacza, że sprawując opiekę nad swą niepełnosprawną córką, rezygnuje z możliwości świadczenia pracy, tak jak osoba nielegitymująca się ustalonym prawem do renty. Rozróżnienie obu grup adresatów nie znajduje potwierdzenia w żadnej wartości konstytucyjnej i dlatego zakwestionowany przepis prowadzi do naruszenia standardu konstytucyjnego wynikającego z art. 71 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2074) do postępowań przed Trybunałem wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: ustawa o TK) stosuje się przepisy tej ustawy. Skoro postępowanie zainicjowane rozpatrywaną skargą nie zostało zakończone przed 3 stycznia 2017 r., tj. dniem wejścia w życie ustawy o TK, to zarówno wstępne, jak i merytoryczne rozpoznanie tej skargi określają przepisy ustawy o TK.

2. W ocenie Trybunału skarga konstytucyjna spełnia wymogi formalne wynikające z art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz z art. 53 ustawy o TK.

2.1. Jak ustalił Trybunał, skargę konstytucyjną złożył w imieniu skarżącej adwokat, który przedstawił stosowne pełnomocnictwo.

2.2. Skarżąca wyczerpała przysługującą jej drogę prawną, ponieważ wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 12 maja 2016 r. jest prawomocny i nie przysługują od niego żadne zwyczajne środki zaskarżenia.

2.3. Trybunał stwierdza też, że skarżąca dochowała trzymiesięcznego terminu do wniesienia skargi zastrzeżonego w art. 77 ust. 1 ustawy o TK. Prawomocny wyrok sądu II instancji został doręczony skarżącej 27 czerwca 2016 r., a skarga konstytucyjna została złożona 12 września 2016 r.

2.4. Przedmiotem skargi uczyniono art. 17 ust. 5 pkt 1 lit. a ustawy o świadczeniach, zgodnie z którym świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli osoba sprawująca opiekę: ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego.

2.5. Trybunał stwierdza, że przepis ten był podstawą prawną orzeczeń organów administracyjnych i sądów o prawach podmiotowych skarżącej. W oparciu o tę regulację Dyrektor MOPS odmówił bowiem skarżącej wypłaty świadczenia, o które się ubiegała.

Sposób wykładni tego przepisu został następnie zaaprobowany przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w K. oraz orzekające w sprawie sądy administracyjne. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego zakwestionowany przepis ukształtował bezpośrednio sytuację prawną skarżącej i objęcie go przedmiotem zaskarżenia spełnia wymóg dokładnego określenia ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją (art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK).

2.6. Spełniając kolejny wymóg dopuszczalności skargi, tj. wskazanie, jakie konstytucyjne wolności lub prawa i w jaki sposób – zdaniem skarżącego – zostały naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK), skarżąca nawiązała do art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji, zgodnie z którym rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. W przekonaniu skarżącej sytuacja faktyczna jej rodziny jest szczególna – córka jest od urodzenia niepełnosprawna, a choroba wymaga stałej opieki. Skarżąca sprawuje tę opiekę, ale ze względu na własną częściową niezdolność do pracy i pobieranie z tego tytułu świadczenia, nie może ubiegać się o świadczenie pielęgnacyjne przyznawane osobom opiekującym się niepełnosprawnym członkiem rodziny rezygnującym w tym celu z podejmowania pracy zarobkowej.

2.7. Trybunał ustalił, że fakt przyznania prawa do renty (niezależnie od jej pobierania, ani też bez względu na wysokość świadczenia) uniemożliwia pobieranie świadczenia pielęgnacyjnego przez matkę sprawującą opieką nad swym niepełnosprawnym dzieckiem. Ustawa o świadczeniach nie różnicuje osób o częściowej niezdolności do pracy, wyklucza możliwość przyznania im świadczenia mimo tego, że fakt częściowej zdolności do pracy oznacza, iż osoba niepełnosprawna częściowo może świadczyć pracę, a – w konsekwencji – decydując się na opiekę nad niepełnosprawnym dzieckiem, rezygnuje z tej gotowości.

2.8. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego prawo do szczególnej pomocy ze strony państwa dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej powinno przede wszystkim znaleźć zastosowanie względem osób dotkniętych niepełnosprawnością, zwłaszcza gdy – jak ma to miejsce w sytuacji skarżącej – sprawują opiekę nad niepełnosprawnym dzieckiem.

2.9. Zarzuty sformułowane w skardze nie są oczywiście bezzasadne, a ocena konstytucyjności art. 17 ust. 5 pkt 1 lit. a ustawy o świadczeniach wykracza poza zakres wstępnej kontroli rozpatrywanej skargi konstytucyjnej.

3. Mając powyższe na względzie i wzięwszy pod uwagę to, że skarżąca prawidłowo określiła przedmiot kontroli (art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK), wskazała, jakie konstytucyjne prawa i w jaki sposób zostały – jej zdaniem – naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK), a także uzasadniła sformułowane w skardze zarzuty (art. 53 ust. 1 pkt 3 ustawy o TK), Trybunał postanowił o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu.